

nyïic & mukpath

Beryl Däär Inc.

Pon 02 6230 6900
Imel admin@beryl.org.au
Wëpthat beryl.org.au
Adurëth PO Box 355 Dickson ACT 2602

Lonthur eni meth to koc ci Yooth.

Athör kan e kuony guruc enë LOI Maaltapyiic de Däär, tënë kam 2015-2016 Mukpath (Däär) Barnamyiic de Gem.

Acilooi enë delene.com.au

Beryl e luoi piny de Ngunnawal

E ye ku ɲoɔth chan bu nyiic kɔɔc ke Ngunnawal a ye rëër theer lõɲ eni piny luoi yok thĩn.

yok aci athek da gam tënë Kɔɔckuandiit jaal kē thee, emen ku nhĩäk enë wēt muk kek kaɲ ke nhĩēm, ka theer, kaɲ cheeɲ ku ɲoɔth de Kɔɔc dhĩēc ke Athurelya. A ye ku nyiic adĩk piny luoi yok thin, e to ku atēwan ni kē theer Kɔɔc dhĩē e piny yiic.

Cëetröt

Beryl Däär Inc. aluoi eni luɔidäär kē nyoc ku wēt bi däär ku mĩth yēk riel bĩk niin eni piir nhomlau eni toɔɲ ku lăät guɔp rac.

Beryl e kony pöc, akuen, lēk-tuany tē akim nhom nyiic ye kaɲ ke DV, e ye toɔ cheeɲ paath ku tënë e däär cheeɲ thin, ku nyiic ku kuony ka theer kuut. Berylanɔɲ kē latueɲ luocigaam bi Kɔɔc dhĩēc kuony ku kɔɔc e niin tē Kor Warthok ku mĩth, ku däär ku mĩth tënë cheeɲ theer ku thuɔk ke jam kuɔt tēdeen to kek thiin eni karec yiic.

Yök kuony

Ace raanbën yene macakil baai deetyiic ku kêtöthiin e rat loi in kamyiic ɬɔŋ yiic lëët. Ba raat tiiŋ ni ɬɔɬɔkɔk e ka kun gör maan ku kudun ci yök wëlëi kē kuenwee wëlëi dhukpiny de londunthëer. Nyiic guopdu apaath ku na yin aci thaak ka raan nē apaath wëlëi e yök aci lôm kaku apath kē yi tiiŋ kuony tēdēi.

Däär juëc agör kuony ku lëëk tēnē kē den GP wëlëi akutnhom dēi yiic to maaltap kuony thiëc.

Thiëc wëlëi ba ɬɔ akutyiic abi yii kuony ba deetyiic ni londunthëer eni ɬɔŋ ku luoi ɬɔŋ eni yii ku miithku. Thiëc, chan ŋu, aci bi yiin kuony chan ba yen kuony wëlëi nyoc ajuer ba yen puol chan waat ɬɔŋ.

E ɲu e Macakil Baai?

4

Rëec ku Yaaj: aye kuer bi theem ku muk yiin ku looi yiin ba chën riel ku rök, tëmën raac kaaj, buoth yiin, rëec ni nakraat wëlëi rec/lööm miih.

Lëët wëël: Metthiin, kuëj, rɔɔl, tau-piny, chot-riin, ku rëec pou chan bi atëkdu raac yiic.

Lëët de guop: Tëmen thöc, muut, yup, mëj, tëkbeei, nyai-nhiëm, guut ku kɔk. ku meet thiin dheendiit tëmen dhëëj, athikin wëlëi adiitkɔk.

Lëët akënythin: Rëër e waan paalguop du zɔlɲiic ku pëëlguop piny, ɲör yii chan ba nyiic a yii akuckaaj, ‘moor raac’, acinkëdën, kuckaaj wëlëi aye ci muol.

Lëët rëër: Tëmen ba raat wëj tënë cheej du wëlëi kuony wëlëi bi yii gël chan ba naaj kontek ka kuatduku mëethku wëlëi wël ka thok wëlëi lëët guop ni yiin eni kɔɔcyiic wëlëi kɔɔc kɔk nhiim. Alëu bi mëeth ku kuat tau piny atëwan ka yen abi yiin temkou ka rëerdu ka kɔɔc.

Lëët de ajuerpaath: Ka paath chan ba ya raan ci raat muk e tök. E raat mat thiin chan bi yii gël yi ci löm guruc, tëmen ka ku, e yii gör adik yiin ku miih niin eni kaaj daakyiic. E raat mat thiin chan bi yii aden thaany ku ba naaj mukthulyadu eni këny kë yiin göör.

Lëët guëc: Tëmen ka diit guëc diit chii gör tëmen guëc riel de kontek, guëc riel, e yii looi ba guëc loi riel e arëem bëëi wëlëi rëecguop, e yiin loi ba naaj guëc ka kɔc kɔk eni riel, wëlëi bi ayok looi tënë ka kun dhëc.

Lëët de rërthëer ku Athei: Tëmen këraac wëlëi tēwpinydun e nyiic ku rërthëer, e yii gël eni naaj kaaj, wëlëi lööm alɔnde eni akut nyiic ekë rilyiic tënëe atheidu ku nyiic kaaj, wëlëi looi kädun e loɔj.

Tɔɔj tëkthok: Na ci kamduonyiic tɔɔj thök kë tɔj alëu bi la tuëj, kaan alëu bi ya zaman raac tënë yiin chan ɲun raan ci kɔc nɔk aleu bi kɔc weet eni mukthulya ku aleu bi cuk mək. Zaman ku zaman ci atëkthok thök e naaj zaman ye tɔɔj nyiindiit bi yii puol ba rëec ni zamancilɔɔ.

Riakpou: Tëmen ɣɔɔ haankoyiic yiin anyiic atëwan, daai yii, buoth yii chök, looi chöt de pon, gët imel, gëët ku toc mel tëmen wargak de nhiir ci gör, kaat ku mɔɔth.

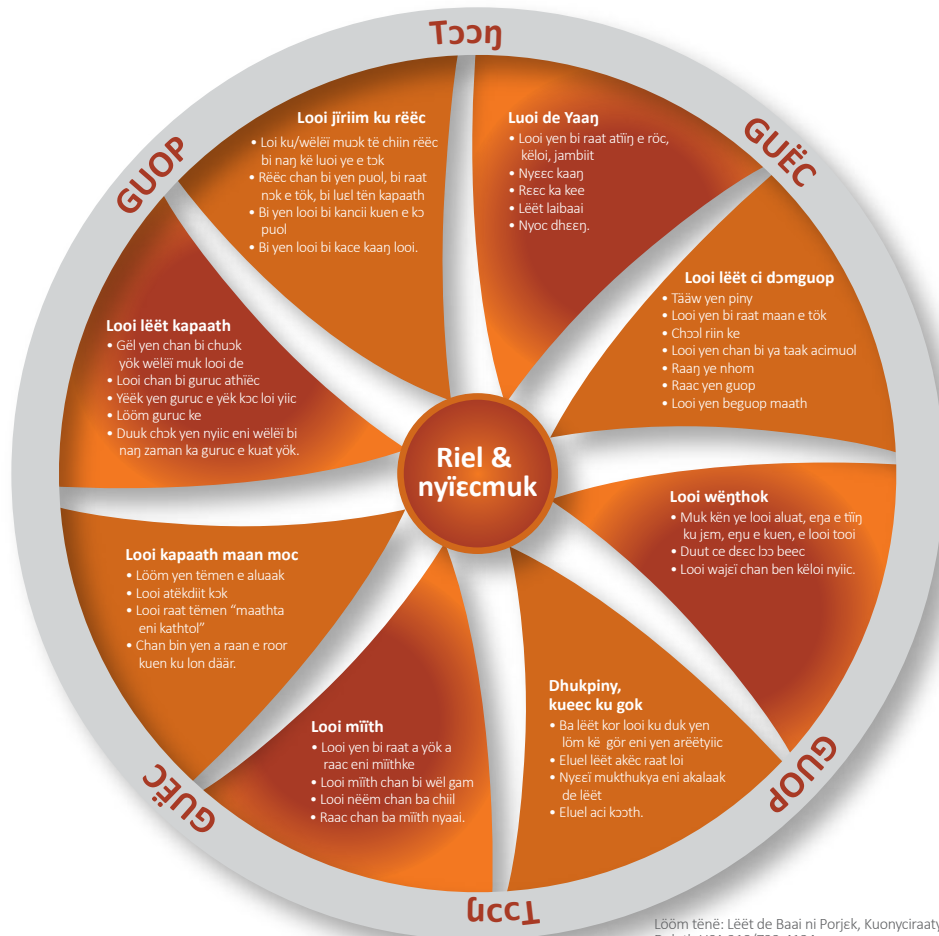
Lëët Xööt de kompëta: Looi de gët machin internet, imel wëlëi riakpou de pöoc wëlëi rëec yii. Alëu bi yii naaj yëthbeec thuraat, biido wëlëi lëek wët du.

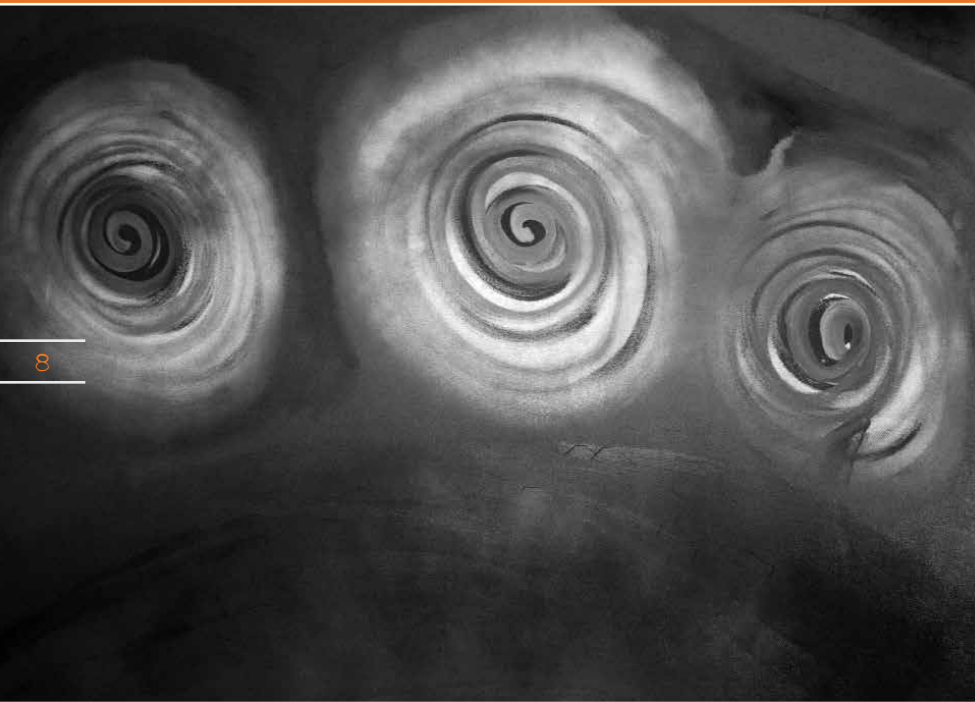
5

Riel & nyïɛcmuk

6

Macakil baai araat jatnhial eni rëër dë thok ke thaak ka riel ku nyïɛcmuk. Kaan e min adik raan tök eni kaamyiic ku luoi nyiic kum eni rök, gembec kɔɔc kɔk eni ka ken majan, yaan, jiriim ku rëëc tënë wëlëi ku yen alooi kē raac tënë raan dë, chan e kuer ku nyïɛcmuk paath wëlëi nan riel eni keek.

Karɛɛc macakil baai

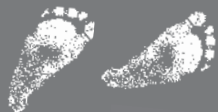
Macakil baai aye naaŋ ke kɛ raac
eni paalguop du yiic ku rɛɛr-paath
eni ɛmɛtɔŋ ku kɛmeec ci taak,
lotuen egut ci bi kamyiic den thɔk e
zaman kɛnɛ. Rääknhom eni kaan e
yök tɔɔŋyiic abi ya kɛ diit tɛmɛn rɛc
guop.

Aleu bi maat thiin:

- tɛtɔk guop—tɛmɛn tɛm, guur
ku thɛlpiny, Dhuon, yoom ci ke
thokwɛn,
- piŋ wɛlɛi chör,
- thörbei wɛlɛi dɛɛc dhiɛc,
- tuanytuany tɛɛcyiic,
- nhomlap thaak ka tuany,
- muul,
- dɛɛr
- tuany niin,
- nhomriɛr,
- dāk guopdu raat,
- luoithiin kariellyiic,
- ba raatyök ci kɛ kony,
- mau ku kɔk loi/kuckeloi,
- Pɛɛlguoppinyarɛt, ku
- rielyiic ba atɛk looi.

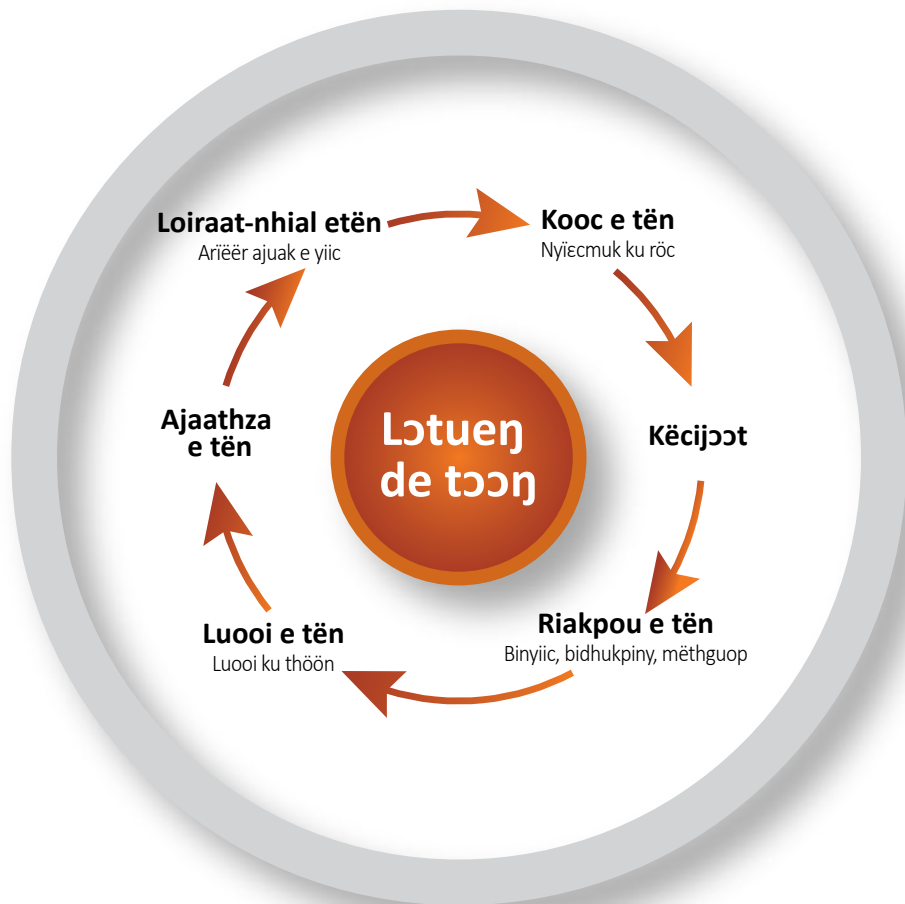
Lotuen de tɔŋ

10

Kɔɔc juēc ci macakil baai yök aye
lëët loiraat gum kaw lo ke lotuen,
kë yen e min adiik kaak aye raat looi
atëwaan hanjuëcyiic.

Ace däär bën kek e lotuen de tɔŋ
eni e kuer tɔŋë ku lotuen chan bi raat
looi aköl, lat wëlëi pëi yiic. Kɔc kɔk
tek aci hankok de lotuen yök wëlëi
aliiu thiin bën.

11

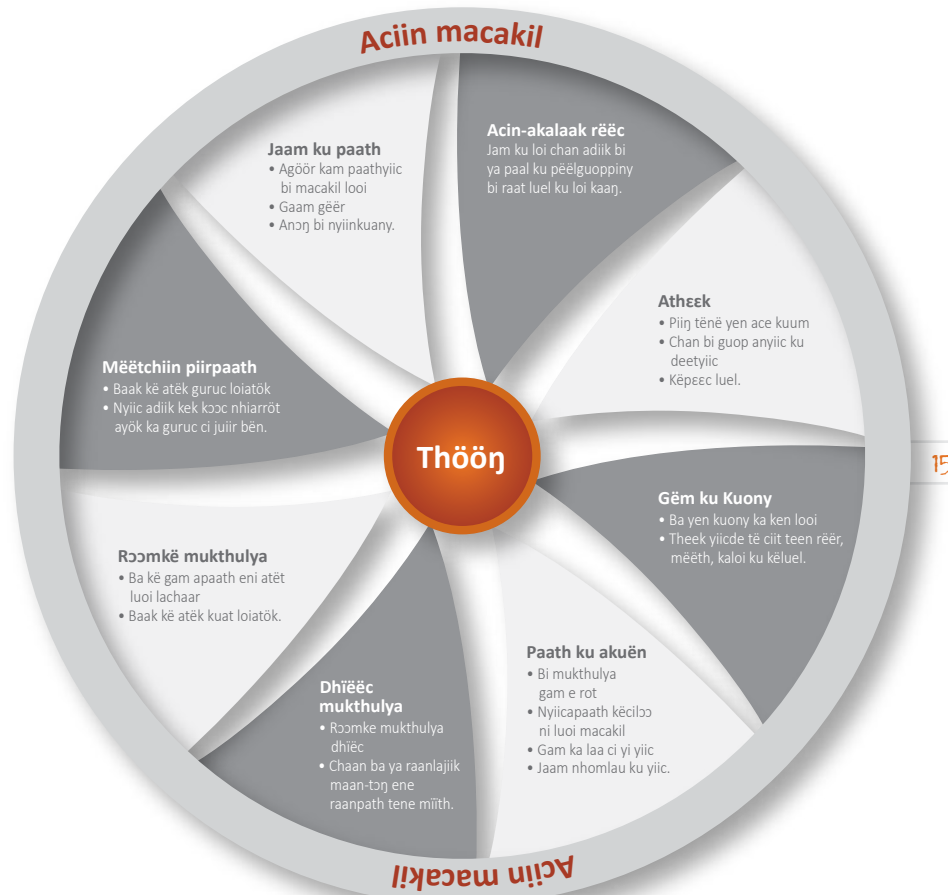
Riakpou e tèn: Koccikocnok alëu
bi guop aröc wëlëi riakpou eni wët
kë ci looi ther. Alëu bi dhukchien
tënë kaamyiic nhia/wëlëi thëem bi
luoiden nyiic.

Ajaathza e tēn: Jaal raanciraac ku raancirannok kek tau eni kaamiyic alēu bi taw jaaiyic maan eni wēt lēēt ku alēu bi rōtgamthiin enī kaamiyic nhia. Alēu bi ke looc chan biik chuok nyiic adiik macakil abi raat ba looi pēi. Na zamandē ka ajaathza e tēn abi thōk ku kē looi raat abi jōk pēi.

Kaamyiic paath

Ene kaamyiic paath riel e ɾɔɔm e thöŋ kam ke ɾɔɔ, ace raan chan bi taw eni nyiɛɾmuk ɾɔɔ ɾɔɔ. Nyiicraat ku nhiaɾ e ye thöŋ ke ɾɔɔ ci raat thaak.

Kek ɾɔɔ bën aye rëër ke ci keguop paalpiny, apaath ku muok eni atheek; aciin lëët wëlëi macakil in kaamyiic de nhiaɾ.

Kërɛɛc de macakil baai eni kɔcmeeth

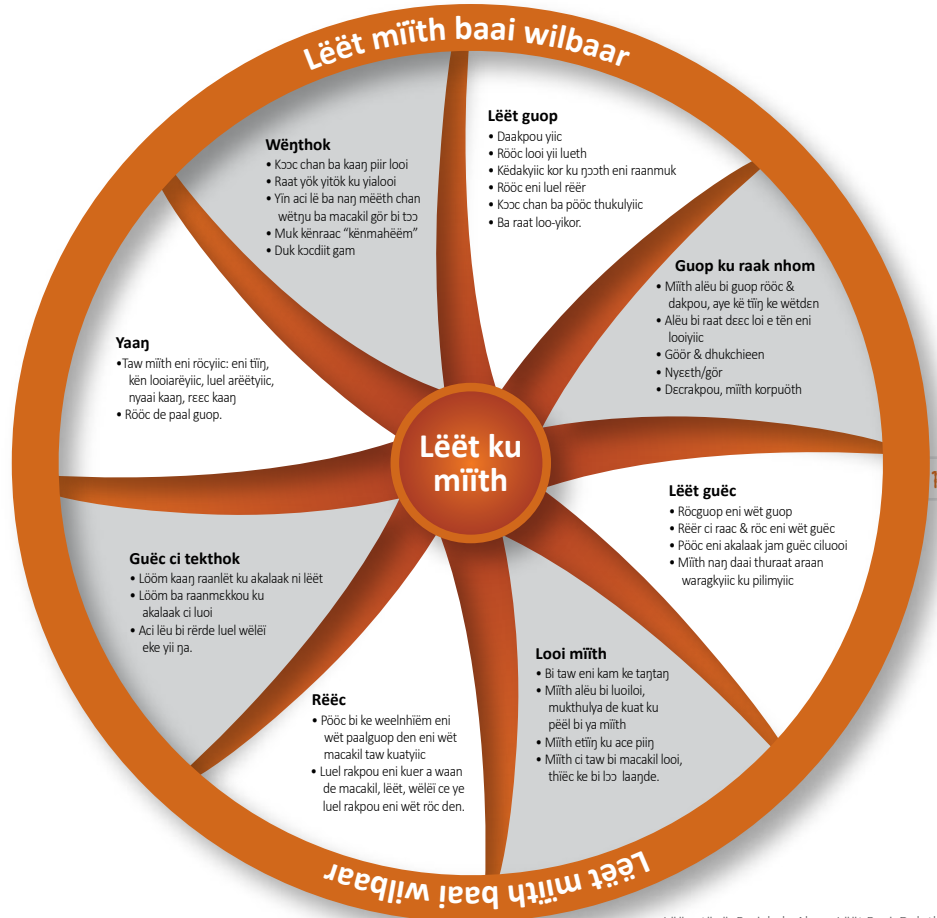
Kɛn macakil baai ku kuat aye ke yɔk bɛn eni kuat bɛn. Mii̯th ci macakil ti̯n aye lo bi rɔɔc tɔ̯nɛ ti̯n, yaan ku rɛɛc eni nyi̯c mul den eni ka ca ti̯n.

Mii̯th alɛu bi macakil ti̯n, loɔ ni macakilyiic ku ran-tɛk e eni nakraan de macakil . Aye akuɛn nyuɔc adiik mii̯th ci macakil ti̯n aye lɛu bi bɛn:

- Chiɛnpou nyuɔc ku/wɛlɛi kuɔ cheɛn rɛc eni piiriyiic
- Aci adɔm-guop ku paath nyaai
- Aci nan̄ gɔɔt raac, atɛk raac kaan̄ ku looidiithin
- Anyoth raak nhom, tɛkthokrac, lapnhom wɛlɛi muɔl
- Aci nan̄ tuany guop wɛlɛi kɛgɔrkɛ

Tɛmɛn karaac de macakil alɛu bi:

- Bi nan̄ mɛɛth puol chan wɛt bi macakil raat looi
- Bi kɔcɔit cuɔk gaam
- Biguop rɔɔc, maany ku bi raat yɔk ke mukthul eni macakl ku paal kɛ
- Pɔɔc akalaak ci looi
- Nyaai eni akalaak chienpou tɛnɛ raancirannɔk
- Pɔɔc yi ba gam, biɛtɛi ku duk rɛr luel
- Pɔɔc ba kɛnmahɛɛm muk ku ‘ muk looi nhiaɪ’.

Kërɛɛc de macakil baai eni kɔcmeeth

Tëëi looi macakil baai raat ani
kuatyii e naŋ kërɛɛc të nɔŋ maan
ku kamde meeth. Tëmen e yiin
maan pëlguppinyde eni mukmiith
ku kamdu ka miithku tek dë araac
arëtyiic. Kuer chiit ke yiin maan ku
bëinhial miithku tek aci raat geer
chan ŋu bi miithku ku yiin mukapath.

18

Chan ŋu ba kamdu luoi ka miith ku
kë yiin:

- Luoi muk jam apaath chan ba
piinŋku tiiŋke
- Chɔɔk nyiic miithku adiik ka nhiarke
- Lɔɔm zaman ba kaŋ paath loi ke
wee kuat
- Nyuɔc liiu-macakil eni luoi
macakilet apëidiit
- Taaw akalaak paath thiin
- Detkepuoth ku kuony miithku na
görkë bi thiëc
- Juir ajuëer paalguop ka miithku.

Paal kamyiic nhiar nɔŋiic macakil

Kë zaman chien rëer macakil baai ku
guopdu ku nyëcratdu abi taw piny.
Däär alëu bi jaal ku dhukchien de
zaman këc yiin chan bi jaal pachɔɔk.

Yen apaath ba nyiic adiik pëël ace
ye miin adiik yiin abi ya murtaa
emëtöŋë. Kë yen yiin alëu ba taw
tëraac arëtyiic tënë raandu ni lëët
eni zaman puɔk. Na ye thëem luoi ci
juir paath bi looi ka paath de yiin ku
miithku eni nhamdeen yiic.

Yen arilyiic ba mukyinhom adik ka
raac alëu bi yii dɔmguop, däär juëc
alëu bi raat loi bi kamyiic de lëët
puol ku lekkë tënë awaan paath,
puolguop, piir paath metpou tënë
keek ku miith.

19

Chan däär juéc apaal kamyiic den
nhiar ace yen miin adik macakil ku
lëët aci thök. Macakil alëu bi ka nyiin
juak ku lekë tädëyiiv.

Yen arilyiic ba deetyiic adiik yiin alëu
ba chök de macakil puol, yiin aci lëu
ba macakil puol. Raan tök loi kënë e
raan awan e raan macakil.

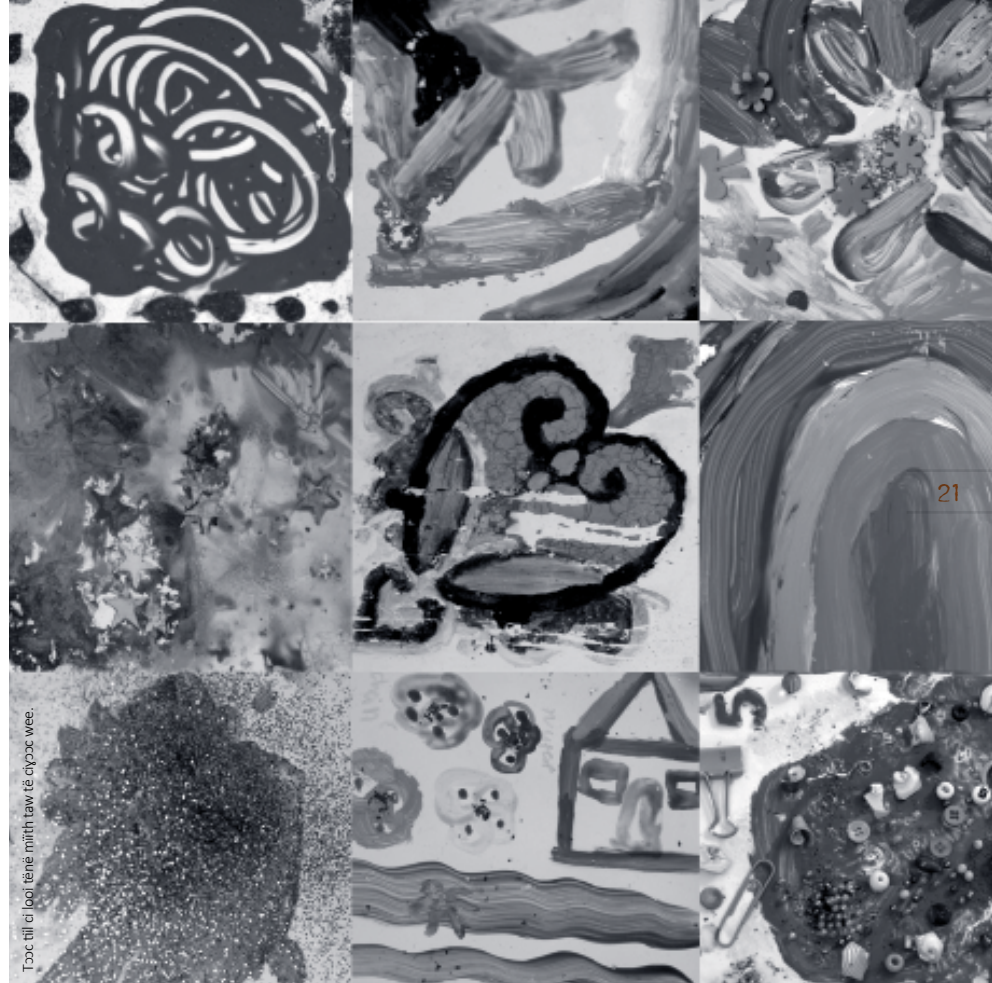
Ajuuir paath

Na taak ba jaal wëlëi ci raat loi
wanthëer, ke yen arilyiic tënë
paalguopdu ni kakun ca juiir bi yii
kuony ku miithku chan bi rëer ke
puolguop.

Na nɔŋ chaam kë ye arilyiic ba
paalguopdu beeryiic ku nyiic adik kë
paath aŋot ka yii ku haanku.

Chan bi ajuiirdu luoi këyen arilyic
chab bi raandu kakun taak tīŋ, lakain
e aték paath ani raandë ca nyiic pou
apaath athök ka yii.

Raandu alëu bi taak adiik dëi abi
raat geer, wëlëi alëu bi raat geer. A
rilyiic ba theem ba raatdu muokpiny
atëwan ku kɔkloi ke.

Zaman kəc yiinguajaal:

- Taak ba tiŋj tē paath bēn lɔɔ thiin tēmēn mēethku, kuat wēlēi tēnē däär ciyɔɔ. Theem ba miith nyaai ka yii.
- Lēek mēeth ku kuat adiik anyiic aca nyiicpou eni kakun taak ke.
- Juiir kēndu cheethyiin zamantuɛŋ, nyaai tēnē maath wēlēi buk thrumbil.
- Thiēc GP du bi nyiic apaath kēn yiic eni hantökkun ci gaatpiny.
- Muk guruc thii liik chan ba chot bi raattēmthiin, yilaac paath ku wargak rilyiic bēn eni tēn bēn ke dēec yök thiin aretyiic wēlēi ba naŋ raandē bi ke dhukchien bēn. Yiin alēu ba naŋ kopi eni kaak ka raan ci döŋ nyiic pou.

- Na gör ba jaal kē yii thiēc polith bi ruaac chien ni yötdu yiic bi dhukchien eni kakun lömke. Duk paalguopdu taw tēraac chan bi kaku dhukchien wēlēi lömke.
- Looi wargak ka kun görke ku kək görke bi lɔɔ ka yii.

Kujaal kək mukkwɔnhiēm...

■ Chaatyaa du dhiēc ku miith	■ Kaat de Bɛɛŋ, buk cigētyiicguruc, kat de keretdiic
■ Chaatyaa thiēc	■ Maaltap de yööc & Gēētpiny kɔɔcepēēnē
■ Löŋ Gəl Macakil Baai	■ Yilaac ci gaatpiny
■ Makama Löörj Kuat	■ Yiilaac
■ Yēkraat pathpuot ku miith	■ Röpyiic wēlēi taaw
■ Waargak kɔckuēth	■ Wargak gɔt thurumbil
■ Tēkaan piir	■ Depecheŋ
■ Ajuēr, luooi ku Wargak kaanbēn	■ Muktaw yöt
■ Thantarɔm kaar wēlēi	■ Nambas pon chan ŋu tē kēc yiin pondu löm
■ Kaciētɔiny Thukulyiic	
■ Kēnpanakim de kaat wēlēi namba	
■ Bɛɛŋ akoan namba ku kēcigɔt	

Zaman ci jaal

26

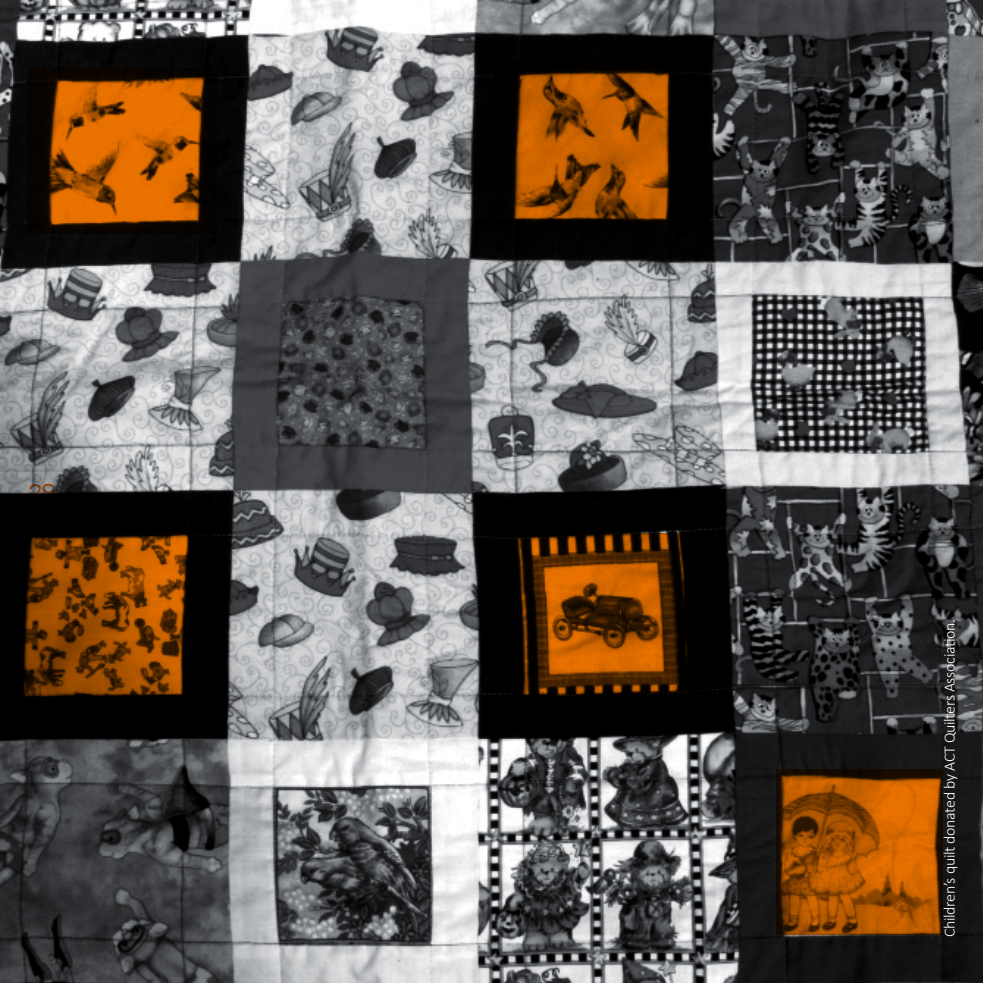
- ɔŋ Macakil Baai de Lōŋ e meen? E dharuup thōŋ ka yiin ku tē ɔɔ yiithiin meen? Gör yiin ba naŋ chan bi luoi wëlēi bi geer? Na ye Peen dē eni Authurulya wëlēi New Zealand ku yiin agör bi nyiic eni LUOI, yiin agör ba naŋ ya ci gäät-piny eni LUOI.
- Lëëk thukul miithku ku/ wëlēi muok meth thantayiic naŋ mukthulya bi miithku nyaai. Na naŋ makama lōŋ ke kuat kē kopi abi nyaan thukulyiic.
- Juuיר meldu chan bi nyuɔc tēnē maaltap de kuaai chanju adurēthdu chadiit na yiin bi nyaai.
- Nyiic ba tēwpinydu beeryiicbeeryiic ku kuaai ajueer.
- Na lēu raat theem chan ba chuɔk tēnē yiin ɔɔ thiin aluɔt. Looi adukan loithok ku beery e ke looi aluɔt.
- Juakyiic tiētduyiic ni yōtdu wëlēi Amatnhom.

- Taak ni nyiicmuk paath kamdu tēndu chiin thurumbildu tawthiinku ɔɔ yōtdu, tēmēn yōtthurumbil paath e yōtthok leep, nyiicmuk tēheer wëlēi nyaai de tiim koor wëlēi tiim tau baaiyiic.
- Geer muktaw ebi yōtdu ku nyiic thubaak aci thōk. Naŋ kē tiēt raak e ɔɔ yōtthok bēn ku nyiic aci luoi eni zaman kan bēn tē chiin yōtthok ci gam ni yiin wëlēi miithku.
- Juuירlanydu pon chan ba naan chot namba riāŋ/ id de chot ku juuיר eni namba kēc taw liithyiic.
- Muk pondu ka yiin zamanbēn ku ajuuיר-zaman barnamyiic eni nambas tēk e gör berthura; tēmēn Polith ku DV ɔɔɔm (1800 811 811 — 24 Lany de Tooɔueŋ Zaaman Kɔchɔth).
- Geer chaathdu yiic ɔɔ ku bēndu luoiyiic.

- Lēk kɔcakewnhom adik raandu nhiaŋ ace niin kay ii ku thiēc ke ba polith chol na ye tiirj ethaak ka yōtdu wëlēi na yekē naak piirj e looiraat.
- Lëëk raandu luoi na naŋ e lōŋ gēl ku thiēc choɔt ponduan tēnē luoi bi tiirj.
- Na yiin raan-du ther paal gēl lōŋ, chol polith ku gam pēēlpiny. Na ci polith kony, gör raan e jamthiin wëlēi raan lōŋ eni kuony chan ba naŋ kuony looi yiin dakpou.
- Gör Akunhom de Cuēt Athurlya ku thiē riinku ku adurēth chan bi nyaai eni kēn cuēt yiic ci gaatbeec.
- Gör Kēnɔm wëlēi Maaltap de Kuony Kuat chan bi ke lëëk eni gērdu eni kaanyiic.
- ɔɔɔ ba macakil baai de tiik akutnhom ba kuony wëlēi thiēc chan bi kuony bi riel ku deetyiic adik kē ci raat loi tēnē yiin.

27

Children's quilt donated by ACT Quilters Association.

Nyïɛcmuk...

Muk këndutaw ku nyïɛcmuk

Muk të dun jol yiin rëërthin ci taw ku acinyiic

Të däär kɔk ci kaamyiic den nhiaa nyaan thiin tek ci loc chan bi kontek keen muk chök apaath. Alëu bi atëk deen paalguop ku tiëkjuakyiic.

Na ye kaan e gö, kë yen arilyiic bi yiin kuanyyiic tënë raan bën yiin ke kaan bën rom ka ke u thiëc adiiik atheek këdun göör eni këntaw.

Alëu ba lööc ba kew maaltap de adurëth eni meldu ku waargak. Yiin alëu ba goot chan ba nan adurëth eni kë cuxet yiic.

Looi paandu të ciin macakil

Amɔŋ nambas juéc de tëtraat paath chan ba ke lööm bi yiin gël ku ka ku.

Muktaw

- Duk e muktaw ku yaarj beec paandu (tëmen töny waal)
- Duk nɔŋ ka kubën tëmen riinku, adurëth ku namba pon eni muktaw ku kɔth
- Na gör raandë yiin adiik kek aci muktaw ku yök, thiéc ke bi ke yaarj polith yiic

Thubaak ku thuckyöt

- Na dhuk baai, kë yen apaath chan ba daai eni zaman këc yiin thok tuerj leep chan ba nyiic aci raan daai yii
- Na e thubaakku paathkë ka muktaw, nyiic yiin looi muktaw të leei yiin beec ku makou.

- Na ciin ka thök ke kee taw, taw tiim eni thubaaknyiin chan binke thök biik chuk raat leep.
- Tiinj adiik yötthokdu aca thook na lɔɔ beec ku na ca dhuk baai, tëmën na taw yöt thaar chien.
- Duk mithiig nyiëŋ thok taw tuerj. E kɔɔc nyuoc adiik ataw baai wëlëi lueth.
- Duk e narj kareec ci gam eni thok taw tuerj yiic, looi a Thaduuk de PO kana bi kuony de tiët peei mat thiin
- Muk guruc ku ka paath ke ci tiinj
- Akölköl tiinj kɔɔlduyiic chan ba nyiëc raan dë ataw thokdu yiic
- Na lëuraat, ba narj maathumarraac ci tawthiin eni thuk taw beec bën
- Taaw emaath maathumaar eni mokou chan bi chuk nyiic yötguop

Tënë nyuoc, thuck ku thurumbil

- Nyiic adiik muk tënë e kɔc nyuoc thiin apaath ku thuck bën aci thök/wëlëi riit. Chien ku alɔ de baai ataw ke ci tiinj chan nɔ wët chuk tiinj apaath
- N yiic apaath ba thurumbildu a thök të yëëŋ ye thii.
- Na cha lɔɔ thurumbildu yiic, e paath ba tiinj adik aci raan taw chien. Ku yen thök thurumbil të ciin taw te thuck nyuc thiin.
- Muk kë paath e ci tiinj

Na rɔɔpë eni yöt raanbën ke kaarj, thiéc tëiët juak-tuerj eni ka ken Baai ku Macakil Kwat de Thiéc, Kaarj Macakileet Baai de Macakil wëlëi Berly Däär Inc. abi yiin kuony eni kaanyiic.

Rëer apaath eni internetyiic

Muk ka ku apaath ku tëdeen ci thök abi ya kë rilyiic tëmen na taw eni internetyiic ba lëk de athur rɔm.

Chan ba këtaak rɔm de lëëk ani wëtdu eni internet tëmen Pethbukiic:

- Duk nɔŋ tënë tëëw kaarj leep eni ondu yiic wëlëi ipaatyic wëlëi machindë elooi biin athur, ba ya chööt wëlëi tuɔc mithiic
- Nyiic këdutawyiic thettiinjapaath aci taw Pethbukiic chan nɔ bi yii chuk maatthiin eni athuryiic yii këc thiéc ku gëtdu bi rɔm ka kɔk ci ke gör.
- Neem këdu taw de loi eni laat thok bën wëlëi pëithok bën tëmen e kaak aci gam akölköl

- Duk maath e gam tēnē kōc kucke wēlēi nyiic ke apaath
- Jam ka kōc adīik yīin e maath ni Pethbukiic ku lēk ke adīk yīin agōr ku gēl kōc ci gōr ba kē den gōrkē yōk atēwaan
- Jalthiin ni zaman leel yīin Pethbukiic ku duk paathwutdu rōm ka raan dē
- Na nyiic yīin agōr yīi, jaal ni Pethbukiic ni zaman koryiic
- Na nōŋ mīith wēlēi ka nōŋ ruanthaar eni kaarj piir de internetyiic wēlēi gem de wepthat, jam ka kee ani wēt maath, kuony chan bi kēluel ku bi nyiic adīk ka looi raat.
- Nyiic luoi de chadiit dee luoi ci-lēk nyiic ku thura tēmen yōk tiim, tiim e raanŋ kē den maany wēlēi thureet kōk tēmen thura du de

Nyīecmuk de pon paath

Pondu arilyiic eni nyīecmuk den apaath. Aye ku taak yīin aci naarj pondu ci thaac ka yīn eni zaman bēn. Kēyen, pondu alēu bi loi chan bi tēdu nyuoc, bi piirj thiin eni jamyiic ku pēlyiicpiny eni mithiic ci gat ku imel.

Kōk kuony bi yīi kony rēer paath:

- Thōk pondu paath ku duk ken ye retpiny gēm raandē.
- Taw GPS ba thōk (tēwthiin e tēnē) eni pondu yiic ku Pethbuk.
- Taw kēnkaarjōm eni pondu yiic na liiu ci luoi.
- Paal hōōc wēlēi luoi de ‘kēnmēcciraak’ pon tēmen e pon bi ya kē luoi kēnluelkaarj.

- Jam ka maathdu thak ka yīi ka kōc kuat; thiēc ke bi naŋ pon ken eni ke kaac eni wēt de chōt bi raat tēem. Tek agōr ba naŋ ‘wētpaath’ wēt/ wētluel chan biik nyiic yīin ataw macila yiic.
- Mukyinhom nambas de Beryl Däär Inc: 6230 6900 ku Macakil Baai Kaarj Macakileet: 6280 0900, ku maathku thaak kay ii ku kōc kuat du.

Nyiic, pondu yen ya awaal eni tēn tōŋŋyiic. Na yuiic ba tēwpiny pon, lēu ba maathdu yuop?

Pon paath nōŋ internet paathapei apath bi ke looi eni aloop ku neem kē yīi. Kēn kaarjluelbeec alēu bi tawthiin eni pon paath yiic ka kuat pulyiic ku

abi raan dēē zōom bi chōt, tēnrēer, jam, imel ku gōr de anyaarjōl. Kēn kaarjluelbeec alēu bi pondu loi bi ya makarpon, pēl kōc ci kōnōk bi piirj ke luol bēn...egut ci pon raat thōk.

Na nyiic adīik pondu anōŋ kēn kaarjluelbeec ci tauthiin lōm kaarj pondu de kuony ku thiēc ke biik ke thiēc thok eni tēne yīin.

Na ci yuēc adīik akuc jam aci bi raat dōm wēlēi nhomdu abi ajaar nyaai, na lēuraat, tēnē pon wēlēi paal yen eni tēdēēi.

Pon thēer ci dēec bēn bee tēn ci nyīec internet ke tau ku kēpulyiic ku pēl yīi ba lōm ku ba chōt looi ku kek aci lēuraat bi ke yōk wēlēi kwalke.

Na nyiic adiik raandu aneem yii, DUK pondu geer emētōṅē wēlēi rērdū ka kompēta. Tēmen, duk gōrdu cothwee bēn eni anyanjōl eni kompētadu yiic. Chanju, yiin agōr luoi, yōt wēlēi kuony de DV eni ‘nhomrēc thiin, e min adiik lo internet ci yiin neem aci bi nyuɔɔ nhial eni anyanjōlyiic. Yiin alēu ba lōkyijaal ‘nhomrēc’ eni balooi **CTR SHIFT N** eni kompēta du yiic.

Lööc ba rēer ku paalguop

Yiin ku mīithku nyiēcmmuk arilyiic apeidiit pal adik yiin achi rēer wēlēi jaal lōc eni kaamyiic nhia. Däär aye atēk loi eni wēēt rēer thiin wēlēi pēēl kaamyiic nhia eni wēt wēēl juēc. Däär kɔɔk alēu bi taak chan biik tau ene kaamyiic de nhia tēmen ekek taak ka kēpath.

E Raan nyiic Macakil Baai kaanj abi luoi ka yiin chan bi nyiēcmmukdu juaknyiiic ku yiin arēer ka raandu. Kaanj abi ya athek kē dun gōr kun a tīiṅ yiin agōr kuony kē yiin aci bi thol ba dēē looi adik yiin akē guop lōony ka ye.

Kaanj abi luoi kay yii chan ba nyiēcmmuk juiir ku mīithku ku biikdeetyiic e riel de kamyiic chan ŋu macakil baai aloi rōt.

Alēu bi kuony ba taak eni wēt ku ajuēr de nyiēcmmuk eni dēecloiyiic adik aye zaman tē yiin e ba puol, ē yii ci raat juiir.

Chan ba nyiēcmmukdu atēk looi kēn yen apaath ba raandu chuck puol bi atēkdu tīiṅ, lakin yen apaath ba ya jam kapath ka raanu nyiic apath thaak ka yii.

Yen arilyiic chan buk nyiic ku yen yen apaath buk macakil puol, yiin aci lēu ba macakil puol. Raan tōṅe bi kan loi e raan loi macakil.

Atēk palguop

Loi atēk chan bi kuony chanju bēēi ahokpul zaman loi macakil raat. Kɔɔk alēu bi kuony bēēi.

- Na lēuraat jalthiin
- Nyiic kuer pulyiic bēn jalthiin tēē yōthhok, thubaknyiin.
- Taak e toi bēn lōthiin ekēcguabēn.
- Nōṅ tēpaath biin rēerthiin ba raat juiir ekēcguabēn.
- Thiēc raandu akewnhom chan bi polith chōl na piir kē awou bōu yōtdu yiic. Juiir kɔɔk ye nyuɔɔ wēlēi kēn ye nyuɔɔ kam yiin chan ŋu ke yuiic ba yiic adik yiin atōteraac.
- Pōēc mīithku chan bi chōt pon 000 ku luoi e ŋu bi luel.

- Nɔŋ namba 02 6280 0900 Kääŋ de Macakil Baai e looi Thaaɪ ka 24 ba mukyinhom wëlëi e tëpaath pulnyiic bi ye yök. Kë yen kën kaan kuony koccipɔc gɛmtuɛŋ ku thaaɪ ka 24 kuony.
- Chɔɔc Polith emëtɔŋjë na pɛɛth ba luel en kë ci raat loi. Polith alëu bi kuony ba nanj të paath rër tëne yiin ku miithku.

Miith alëu bi gôr të paath math chan bi nyiic ɛŋu bi looi na tɔ macakil baai të loi ke röt tëmen:

- Miith thaar bi rër beec eni macakil kɔcɔdiityiic.
- Taak eni zaman nhom eni të paath tëne miith chan bi loo tən rër paath.
- Pöc miith të kek polith looi thiin ku jal pon nmabas kɔk e deec loi.
- Looi wargak de kɔc miith bi ke gam ku jam të keek rëër ke ci rërappaath (kɔcakewnhom, dëpöoc, kɔckuat, mëeth).

Binyiic atɔ:

Loo bukkən atɔ eni kaan: *Tuk de Maliën* ci caak eni Macakil Baai Thanta de Gëëlln ci Liër Inc; *Nyiemuk ci Taak Tënë* Machindiitpöc eni Macakil Baai Macakilat Kaan ke Canberra; ku Tiiknyiin eni Koccipoth eni *Macakil Baai wëlëi Macakil de Thuɔt tënë* WESNET.

Beryl Women Inc.

